

Ergenlik Üzerine Söyleşi :
Çocuklarda Ergenlik Sancısı¹
Özge Soysal

- Bu dönemin belgirgin özellikleri nelerdir?

Ergenlik herşeyden önce bir geçiş dönemidir, çocukluktan yetişkinliğe geçilen bir kriz dönemini temsil eder ve her kriz dönemi gibi sancılı, zor ve çatışmalı yaşanır. Çocukluk bedeninden, çocukluk döneminin haz alma biçimlerinden sıyrılıp çocuksul inanç ve beklentileri terk edip, hergün değişen, başkalaşan yeni bir bedenle karşı karşıya kaldığımız, yetişkinlerin haz alma biçimi olan genital cinselliği keşfettiğimiz ve bu keşifleri hem merak, hem korku, hem heyecan hem de kaygıyla deneyimlediğimiz bir « kabuk değiştirme » süreci. Büyüyen, gelişen, serpilen ve cinselleşen bir bedenin varlığını bir yandan tüm gücüyle hissedip bir yandan da tüm bu dönüşümlerle nasıl başa çıkabileceğimizi çok da bilmediğimiz, bu yüzden de sıklıkla yalpaladığımız, sakarlaştığımız bir zaman diliminden bahsediyoruz. Ergenlik dönemini hazırlayan bu bedensel dönüşümler de ergeni aynı zamanda hem ruhsal hem de sosyal düzlemlerde kadınlık ve erkeklik cinsel kimliklerini oluşturmaya zorluyor. Bu anlamda da ergenlik, sıradan bir gelişim evresi olmaktan çok öznenliğin yeniden kazanıldığı, çocukluk dönemi kazanımlarının ve düşlemlerinin ziyaret edilip, elden geçirildiği, yeniden kurgulandığı ve deyim yerindeyse yepyeni bir baskıya sunulmaya hazırlandığı bir dönem.

- Ergenlerin içinde bulunduğu ruh hali nasıldır?

Karmaşık ve sıklıkla değişkenlik gösteren bir ruh haline sahipler. Depresif içe kapanmalardan risk almaya sevk edebilecek aşırı enerjik hallere kadar çeşitlilik ve geçişkenlik gösteren, bol iniş çıkışlı bir duygudurum yelpazesinde dolanıyorlar. Böyle olması da çok doğal çünkü ilk çocukluktan bu yana içine yerleştikleri ve alıştıkları kabuklarına sığamadıkları için yeni bir kabuk yani yeni bir kimlik ve sosyal çevre arayışındalar. Eskinin, çocukluğa ait olanın bu kaybedilişi ve yeni, özgün olanın aranışı da beraberinde hüznü, yalnızlığı, yası, isyanı, kendine yabancılaşmayı ama bir o kadar da kendisini ve yaşadığı dünyayı yeniden anlamlandırma, dönüştürme arzusunu ve gücünü de getiriyor. Öte yandan ergenlerin yaşadığı tüm bu bedensel ve ruhsal değişimler hem kendisi hem de başkaları

¹ Hürriyet gazetesi 17 aralık 2011 tarihli söyleşi.

tarafından farkedilir durumda ve bu da bazı ergenleri utanç, suçluluk, içe kapanma, ona yöneltilecek bakışlardan ve sözlerden rahatsız olma, kaçınma gibi ruh hallerine de sürükleyebiliyor. Bir de unutmayalım ki Aşk, ergenin adeta yeniden içine düştüğü, kendisini kaybettiği ama bulduğu da çok önemli ve de çok boyutlu bir deneyim.

- Ergenle uzlaşma nasıl sağlanır?

O zamana değin güvenle ayak bastıkları zemin yerinden oynuyor ve sırtlarını eminlikle dayadıkları ebeveynlerinin aslında herkes gibi hayat mücadelesi veren, kendi çaresizlikleri, çıkmazları, dertleri, hataları, çelişkileri, keşkeleri olan sıradan birer insan oldukları gerçekliğiyle yüzleşmek durumunda kalıyorlar. Ebeveynler ve diğer yetişkinler de bu süreçte kendi ergenlikleriyle ve dolayısıyla da kendi kayıp ve yaslarıyla yeniden karşılaşıyorlar. Her iki taraf için de ıstıraplı bir deneyim. Ergen gitmeyi, uzaklaşmayı, çocukluk anılarıyla yüklü aile evinden çıkmayı isteyerek bu ıstırapla başa çıkmaya çalışıyor. Kendisine yeni idealler, tutunacak dallar, inanabileceği güçlü figürler, yeni deneyimler yaratma peşinde. Fakat unutmamalı ki ebeveynlerin genellikle tahammül edemediği ve “terk ediliş” olarak yaşadıkları bu uzaklaşma ve gidişlerde ergen tüm karşı geliş ve itirazlarına rağmen ebeveynlerinin orada, onunla birlikte olduklarını, onu sevmeye devam ettiklerini bilmek istiyor. Ergenle uzlaşma ancak taraflardan her birinin kendisini bu yeni duruma uyarlamayı sağlayabilecek içsel çözümleri üretmeyi kabul ettikleri durumda mümkün.

- Bu dönemi sağlıklı atlatmak için neler gerekiyor? Nasıl davranılır?

Ergen bu dönemde yaşadığı rol karmaşalarına yeni özdeşimler kurarak çözüm bulabiliyor. Bunlar sanat, spor, siyaset, bilim, medya gibi çeşitli alanlardan olabilir. Meslek arayışlarının bu dönemde ne kadar gündemde olduğunu biliyoruz. Ergenler, ebeveynlerinin onlara tayin ettikleri ödev ve sorumlulukların dışında, kendi öznel ilgi alanlarını oluşturmaya çalışıyorlar. Onları bu keşif sürecinde desteklemek, kendi sorularını ve cevaplarını üretmeleri için yüreklendirmek gerekiyor. Dayatmak yerine, yaralanabilecekleri, feyz alabilecekleri kaynakları, kişileri, yerleri, alanları, etkinlikleri “işaret etmek” bu süreci daha az ıstıraplı atlatabilmenin güzel ve makul bir yolu. Sahiplenebileceği mesleki, yaşamsal bir uğraş, peşinden gidip, merak edeceği ve sorumluluğunu hissedebileceği varoluşsal bir dert sahibi olabilmesi adına ergene öncelikle güvenmeli, yaptıkları her zaman hoşumuza gitmese de

arayışı ve çabasında onu desteklemeliyiz. Ergenin aşırı uçlarda seyreden, kendisine ve etrafına zarar veren davranışlarından kaygılandığımızdaysa bir uzmana başvurmak en sağlıklı çözüm.

- Ya ergen dağınıksa, ikazlara tepki gösteriyorsa !

Ergenin dağınık olması, zihninin ve ruhunun dağınık olmasının getirdiği bir sonuç. Ergen için ben kimim, ne istiyorum, karşımdaki kim, benden ne istiyor, ne bekliyor, nasıl davranmam gerekiyor gibi sorular zihnini, bedenini ve ruhunu çalkalayan ve ivedilikle cevap bekleyen sorular. Üstelik ebevenleri tarafından onlara verilen « büyüyünce yaparsın » « büyüyünce olur » gibi sözlerin, büyüdülerinde de öyle kolaylıkla ve kendiliğinden elde edilebilir olmadıklarını görmek onları hayal kırıklığına uğratan bir deneyim. Odalarını, dolaplarını dağıtmaları, derslerini boş vermeleri ya da özbakımlarını önemsememeleri yetişkinlerin düzenine bir karşı gelişi ifade ediyor. Dahası ergen, onu çevreleyen ama bir o kadar da hayal kırıklığına uğratan dünyaya artık çocuk olmadığını duyurmak ve kanıtlamak istiyor. Ve biliyoruz ki birey olmak, kendi kişiliğini oluşturmak bu karşı gelişler ya da ikazlara tepki göstermeler olmadan da gerçekleşemiyor. Ergen, bir anlamda « artık şarkı dinlemek değil, şarkı söylemek » için yoğun bir istek duyuyor. İsteddiği gibi dağıtabileceği, yalnızca onun kullanımında olan kendisine ait bir odaya sahip olma arzusu, kendisine ait bir mahrem oluşturma ihtiyacının ve böylelikle de kendisini ebeveynlerinin dünyasından ayırma isteğinin bir yansıması. Ebeveynlere ve yetişkinlere düşen de evdeki ergenin artık kendi isteklerince yönlendirip, kucaklarına alıp sevebilecekleri ya da savuşturabilecekleri bir çocuk olmadığını kabul etmek ve ona kendi kimliğinin, istek ve arzularının sorumluluğunu üstlenebilme yeteneğini, cesaretini kazandırabilecek yetişkin rol modelleri sunabilmektir.